

Irányzatok az iskolaépítésben

A takarékoság kérdőjelei

Egyetlen generációnak sem volt annyi pénze, hogy az építészeti álmait korlátlanul megvalósítsa. Korunk embere az épületeket olyan normákba súlykolja, ami hasonlítható ahhoz a satupadhoz, amelynek szorítása az idő múlásával egyre erősebb lesz, és a kínzó fájdalmat később, de annál jobban érezzük. Nem beszélünk a senkit, hogy ne takarékoskodjon a pénzzel és anyaggal, de csak az észszerűség határáig. Nem lehet elfogadni azt az elvet, amikor már a beruházás pillanatában bebizonyosodik, az iskola a megszületésekor is kicsi. Az élet előbb vagy utóbb kiköveteli, hogy az intézmény funkciója szerint zavartalanul működjön, mert különben elkerülhetetlen a „filmszakadás”

Mint minden területen, így a szakmunkások építésénél is megállja a tétel a helyét: az olcsóbb a legdrágább. Bizonyítani szeretném ezt az igazságot, annak a szegedi szakmunkásképzőnek a példájával, ami 1973-ban 34 millió forintból készült, és azóta eltelt tíz év alatt 8-10 millió forintot költöttek az építészeti funkciók módosítására — bővítésre, átalakításra. Hasonló a helyzet egy másik, újabb szakmunkásképzőnél, ahol 4 és fél millió forintot írhattak jóvá a beruházók a takarékoság rovatában, de ennek az ára négy hiányzó tanterem lett. Ez az iskola már ma is a „tervezett” 8-900 gyerek helyett 1200-at kénytelen fogadni, és még hol van a demográfiai csúcs. Abból a 4 és fél millió forintból már soha nem tudnak négy tantermet építeni, pedig előbb vagy utóbb erre kényszerül az iskola. A kisebb átalakítások pedig már eddig is hétszámjegyű számlát tesznek ki.

Ilyen szituációval jellemezhető az észszerűtlen takarékoság: az egyik tenyerünkben görcsösen szorítjuk a forintokat, a másikikkal pedig úgy szorjuk, mint a vetőmagot a földkere. Olyan új és régebbi szakmunkásképzővel nem találkoztam, amely alapvető oktatási funkciójának nem tudna

eleget tenni, de több feladatot maradéktalanul nem tudja ellátni az építészeti adottságok miatt. Érdekes, és olykor megdöbbentő következtetésekre jutottam, amikor a 70-80 évvel ezelőtti iskolákkal hasonlítottam össze a maiakat. Építészeti funkcionális tulajdonságaikkal az újak nem élvezik azt az előnyt, amit az idő biztosítana. A modernség sok esetben csak az esztétikában, a formában fedezhető fel, és nem érhető tetten — egy-két kivételtől eltekintve — az az adottság, amit korunk nyújthat. Az egyik új szakmunkásképzőben nincs olyan nagy terem, ahol a 160-as létszámú tanári kar értekezhetne, csak a régi épületszárny egyik nagyterme alkalmas erre a célra. Az idősebb alma materek többsége általában nem olyan épületben kapott helyet, ami iskolának készült. Laktanyából, kórházból, vagy más közintézményből átalakítással nyerték mai formájukat. A legnagyobb szegedi technikum régi műhelyeivel csak a 600-as számú szakmunkásképző intézet repülőteri, most átadott helyiségei veszik fel a versenyt. Természetesen esztétikailag már szebbek. Elgondolkoztató, hogy a régi házak rendelkeznek olyan építészeti funkciókkal, amelyek lehetővé teszik az átalakítást. Barmelyik 60-70 éves házból könnyebb ma szakmunkásképzőt kialakítani, mint egy tízemeletes panel otthonból. Az átalakíthatóság képességét kell jobban számon kérni a mai építészettől. Például Maklón egy keresztgerendás laktanyából olyan és annyi termet alakítottak ki, ami a betonból készült házaknál szinte elképzelhetetlen.

Ahogy nem találjuk az új lakótelepeken azokat a tereteket és utcákat, amelyek lehetővé teszik, hogy az ott élők interperszonális kapcsolatokat alakítsanak ki, úgy hiányzik az agorafunkcióval rendelkező belső tér a szakmunkásképzők nagy részénél is. (Szerencsére Szegeden és Vásárhelyen a Novák István tervezte isko-

lák szakítottak a rossz hagyományokkal, és az aula kötelevén példamutatóan jelen van.)

Az iskolai belső nagy teretek nemcsak az a szerepük, hogy a szünetekben lehetővé tegyék a gyerekeknek a mozgást, a játszást, hanem a személyes találkozásoknak is színhelyei. A technikai iskolákban a tanulók több időt töltenek el, mint otthon, hiszen egész nap az alma materben tartózkodnak. Az ötnapos munkahéttel az iskolai jelenléte ideje tovább növekedett, és a tervezőnek erre is gondolnia kell. A kapcsolatteremtő képesség kifejlesztésének egyik legfontosabb színhelye a nagy belső tér, a folyosó, ami csak a szakmunkásképzők és a szakközépiskolák egy részénél található. A spontán találkozásoknak, beszélgetéseknek alkalmasabb helyet nem is lehetne keresni az aulánál. Kétségtelen, hogy az a terep elengedhetetlenül hozzátartozik a ténészserek személyiségfejlődéséhez, a pszichofizikai ellenállóképeség növeléséhez. Ha a kapcsolatteremtő képességet a serdülőkorban nem fejlesztik ki, akkor ezt a mulasztást később már nehéz pótolni. A felnőtt települések az alvóvárosban, ahol az interperszonális kapcsolatoknak minimális lehetősége sincs.

Az aula praktikussága pszichológiailag felbecsülhetetlen. A szünetközi, baráti beszélgetések, a nagyobb térben formálódó kiscsoportok, és az így szövődött barátságok elősegítik, hogy a gyerekek ne legyenek félzszegek, szorongók, magukba fordulóak. A játékos beszélgetések megalapozzák később a nagyobb pszichológiai ellenállóképeséget. Korunkban egyre többet beszélünk az elidegenedésről, bár ennek problémarendszere sokkal összetettebb, mint hogy csak építészeti vonatkozásai lennének. Am tagadatlanok az építészeti összefüggései is, és a külföldi szociológiai szakirodalom egyre nagyobb figyelmet szentel e kérdésnek.

Halász Miklós
(Következik: A falak megszólalnak)

Budapest

Gábor Andorra emlékeztek

Díjátadás

Gábor Andor költő, publicista, kritikus, a magyar szocialista irodalom egyik sokoldalú egyénisége születésének közelgő 100. évfordulója alkalmából szerdán átadták a Gábor Andor-díjat a Magyar Írók Szövetségében.

A Gábor Andor özvegye által 1958-ban létesített alapítvány összegéből kétevenként egy-egy író vagy költőt jutalmaznak. Az idén a díjról határozó bizottság Mezei Andrásnak ítélte a jutalmat, s azt Goda Gábor Kosuth-díjas író, a bizottság tagja adta át.

Az ünnepségen Hubay Miklós, a Magyar Írók Szövetségének elnöke emlékezett meg Gábor Andorról.

(MTI)

A januári Kincskereső

A Kincskereső meglepetése: Világjáró magyarok címmel új sorozatot indít a januári számtól. Nagy utazók és emigránsok útleírásából, illetve a róluk szóló művekből közöl részleteket a folyóirat, s a borító 4. oldalán egy-egy szép rajz mutatja be a világjárót és valamely kalandját. A januári számban Mikes Kelemen három törökországi levelet olvashatjuk és Lévy József Mikes című költeményét. Mikes Kelemen és rodostói környezetét Csala Károly rajzolta meg.

Ijón Tichy (Lev: A világjáró csavargója) ezúttal a Pintára, a halóták bolygójára vetődik, ahol mindenki a víz alatti életet dicsőíti, de titokban „szárazra” vágyik... Speyer diákhósei (A Nagy Főnök és csapata) törvényt ülnek a kis mulya Pocok felett, de megváltozik a véleményük róla, amikor kiderül, hogy sikerült bejutnia Daniela „tiltott” földjére. Ota Pavel cseh író elbeszélése (A legdrágább egész Közép-Európában) egy üres halastó körüli bonyodalomról szól; a mulatságot írás melltán került a Nevető irodalomóra sorozatba. Békés Pál állatmeséje

— Szücssebestyén megtalálta a megoldást — példázat az együttéléshez szükséges türelemről és megértésről.

Január a legtelibb hónap — ennek hangulatát idézik fel Szabó Lőrinc, Illyés Gyula és Nemes Nagy Agnes versei. Ezenkívül a Három árva című székely népköltés, Morgenstern abszurdjai és Ingrid Sjöstrand „gyerekszájversei” teszik teljessé a szám lírai anyagát. Az interjúrovatban Sebő Ferencet szökeletatja meg Kovács Lajos. A Testvérműzák a kecskeméti Játékmuzeumot mutatja be dr. Kolozsvári Juditnak, az intézmény igazgatójának kalauzolásában. A Könyvek között rovatban Levendél Júlia Erich Kästnerrel szóló szép írását olvashatjuk.

Októberben lesz a Kincskereső országos folyóirattá válásának tizedik évfordulója. Ebben az évfolyamban minden számban a lap egy-egy grafikus megrajzolja, milyennek látja a Kincskeresőt. Az első, jubileumi rajzot Papp György készítette. A januári számot Barczánfalvi Ferenc, Berta Róbert, Csala Károly és Papp György illusztrálta.

Amatőrmisszió

Motollából Zsukátá

Kovács Gábor, Sreiter Zoltán, Kötles Gertrúd, Imre Mátyas, Hegyi Ákos „tisztas” foglalkozása össze a legkevésbé sem hasonlítható. S a zenétől is oly távol esik szakmájuk, hogy ha maguk nem sorolták volna, el se hinné az ember...

Gábor a legfiatalabb. A 624-es számú szakmunkásképzőben elektronikai műszerésznek tanul, klarinéton, furulyán játszik. Zoltán a nagybögös, villanszerelő az Északi Lakásépítés; és Fenn-tartó Szövetkezetnél. Trudi a DELEP számítástechnikusa, hegedül. Matyi ugyanott dekoratőr, brácsázik, Ákos szintén, csak hogy ő meg közlekedési mérnök a MÁV Igazgatóságnál. „A zene, a népi muzsika iránti vágy tart össze bennünket” — mondják a DELEP-klubban, ahol szerdánként táncszert tartanak. Három éve ismerik őket a szegedi fiatalok. Nevük: Motolla, Nyári táborokban, vetélkedőkön, diákcentrumokon léptek föl, sikerrel.

A Muzsikás, a Kalamajka, a Téka, a Meta együttesekkel emlegetik egy sorban a Motollát, illetve most már Zsukátát.

— Mi indokolta a névváltoztatást?

— Sikerral elvégeztük a Népművelési Intézet tanfolyamát, és december 13. óta művészeti oktatói engedéllyel rendelkezünk — magyarázza Trudi, majd így folytatja: — Már szerepelt a központi nyilvántartásban másik Motolla, ezért kellett új nevet választanunk. A táncot jelentő zsukátára szavaztunk.

— Eddig eredeti népzenei játszóztatok. Maradtok enél a műfajnál?

— Természetesen. Ragaszkodunk a tiszta forrásokhoz. Eppen a tanfolyamon jutottunk bőséges hanganyaghoz.

Gyűjteményünket magyar népzenei kívül eredeti román és délszláv felvételekkel gazdagítottuk — válaszolja Imre Mátyas, az együttes vezetője. Akitől még azt is megtudom, hangszerüket úgy válogatják össze, hogy eredeti hangzásukon szólathassák meg a dalokat. Nehezen jutottak például tekerőlanthoz. Hosszas keresgélés után bukkantak rá Tj-szaalparon Bársony Mihály bácsira, ma már egyedül ő tudja csak elkészíteni ezt a régi hangszert.

— A kitaró igyekezet, szorgalom nagy sikert tartogat számotokra, de legalábbis bemutatkozási lehetőséget az egész ország előtt és külföldön.

Fölváltva sorolják a fellegéseket. Matyi a franciaországi meghívásra a legbüszkébb:

— Február elsején utazunk Mathaba, az ottani gyermekfesztiválon tanítunk francia gyerekeket magyar népzeneire. Addigra, reméljük, felgyógyul Ákos, gipszelt bokával nehéz lenne vállalnia az utazást.

M. E.

Hallom, hogy ...

... harangoznak. Na és én is hallom, kapja föl a fejét a kedves olvasó — gondolom. Mégis miért hat ez számomra az újdonság erejével? Mert újszülött vagyok haranggyűben, s talán az sem mindegy, hogy hol zúg-zúgott a föllembre: a Széchenyi téren, a városházának ötven méteres magasságából.

Tétova voltam először, de másodjára hallván, már az „esemény” utánajárására éreztem kényszert.

Volt valaha — úgy 45-50 éve — két városi alkalmozott, kik Szeged harangozói tisztét bírták. Delente, majd három óraker megkongatták a hatalmas öntvényt. Emléklül bim-bamoltak: a nándorfehérvári dicsó ütököt tisztelgésére — mint Európában mindenütt — a mindennapi munkásságáról, a magyar zenetörténeti és népzenei kutatásokról hangzik el 24 előadás.

feledjük a Szeged-gyilkos folyó petresi belépőjét.

A harangozó megbízatás később elévült. Néma lett az öreg torony. Csipkerózsika álmából dr. Süvegés Ernő hívta életre a csonttalán az sem mindegy, hogy hol zúg-zúgott a föllembre: a Széchenyi téren, a városházának ötven méteres magasságából. Tétova voltam először, de másodjára hallván, már az „esemény” utánajárására éreztem kényszert. Volt valaha — úgy 45-50 éve — két városi alkalmozott, kik Szeged harangozói tisztét bírták. Delente, majd három óraker megkongatták a hatalmas öntvényt. Emléklül bim-bamoltak: a nándorfehérvári dicsó ütököt tisztelgésére — mint Európában mindenütt — a mindennapi munkásságáról, a magyar zenetörténeti és népzenei kutatásokról hangzik el 24 előadás.

A minap fedeztem fel a kellemes harangzúgást — talán későn, de sokar akadhatnak még, kiknek figyelmét hozzám hasonlóan elkerülte a szegedi bongó városi harangzó.

Pótolhatják a mulasztást.

— ács —

Misi Mókus kalandjai

Színes magyar bábjátékfilm. Tírszky Józsi Jenő meséjéből tervezte és rendezte: Foky Ottó. Operatőr: Bayer Ottomár. Zene: Pethő Zolt. Animátorok: Zoltán Annamária, Doboki László.

Misi Mókus különböző testvéreitől. S ez mi máskor derülne ki, mint az iskolába kerülés döntő pillanatában. Félő, csúfolják majd, mert más színű a farka, mint a többieknek. Így nem lehet csodálni, lagymatag kedvvel fog a tanuláshoz. Különben is, mennyivel egyszerűbb eszegetni a tananyagként szolgáló mogyorót, diót, utána pedig jóízűt szundítani. Am a renitens kis mókus fölöttébb eszes is, kíváncsi is. Eldönti, iskola helyett világágy megy. Az örökké termő fát keresi. Úgy gondolja, aki közelében él, annak soha nem kell tanulnia, dolgoznia. Hisz mi másra születünk, mint a könnyű, boldog életre. Mókusunk útnak indul, s — szerencsére nem túl hosszú, bő órányi — kalandozása megszívlelendő, didaktikus tanulsággal szolgál.

A legutóbbi gyermekfilmnapokon bemutatott mese-film biztosan sikert arat az apró moziszeretők körében. Legkedvesebb állatfigurákat láthatják újra a vásznon. Mókusék olyanok,

mint az igaziak. „Apapirra Sokatir”, a bölcs tudós fehér szakállú, nagy bajszú, amilyenek a gyermeki fantázia elképzelni, de miért ne lehetne a viziló kék és Ká az óriáskígyó, a Jeans-börbe bújtatott. Egy mese annál kedvesebb, minél színesebb, minél meghökkenőbbek szereplői. Hisz a látványos a gyerekek számára legalább olyan fontos, mint a mondandó. Mindezt szem előtt tartották az alkotók. Ötletesen összeállított színeik, a bábok jelmezei, valamint a dalbetétek a mesés kaland egy-egy jelenetét külön-külön is élvezte-tessé teszik. Tetszetős, ahogy Misi furfangos eszével boldogul, nemigen hagyja magát sodortatni az eseményekkel; főszeretpet vállal a bonyodalmakban. Azért — nem túl gyakran — félténi is kell, amire nagy kedvvel hajlandók a kicsi nézők. Szimpatikus a kezdeményező-készsége, a kitartása. A kis állatka magatartása követésre ösztönző példa, még akkor is, ha alapjában véve haszontalan célt küzd. De hát melyik kisgyerekkel ne fordulna elő hasonló eset — nem a mesében; a valóságban? S kiválképp az a szerencsés közülük, aki mókuskához hasonló következtetésre jut. Az örökké termő fa ugyanis családostól okoz Csupa hájas, csitnyult

állat lakja, még mozdulni is alig bírnak, nemhogy játszani. A konklúzió tehát: csak annak van értelme, az teszi boldoggá az embert, amiért maga küzdött meg, amit saját tudásával, ügyességével szerzett. Ráadásul a csodafa Afrikában található, messze a testvérektől, a szülőktől, a szülőföldtől... Misi azzal a felismeréssel tér haza, hogy hasznosabb beülni az iskolapadba, s megtanulnia, hogyan kell beszerezni azt, amire szükség van. Ott, ahol nincsenek örökké termő fák. Mert azok aztán, mi már tudjuk, nincsenek. De azt még kevésbé tudjuk, hogyan magyarázzuk meg az apróságoknak. Tírszky Józsi meséjének film-adaptációja segít. Úljön hát bátran a szülő is be a nézőtérre: ötletet meríthet Misi sztorijából.

Mag Edit

Tudományos ülésszak

Bartha Dénes zenetudós, a magyar zenetudományi képzés egyik megalapítójának 75. születésnapja tiszteletére kétnapos tudományos ülésszak kezdődött szerdán, a Magyar Zeneművészek Szövetsége zenetudományi

és kritikai szakosztálya rendezésében a Vörösmarty téri zenepalotában. A tudományos ülésszakon a magyar zenetudomány világhírű személyiségének munkásságáról, a magyar zenetörténeti és népzenei kutatásokról hangzik el 24 előadás.